

Kilometrovník

Pokud se dnes vydáme silnicí kterékoliv třídy nebo po dálnici na cestu, uvidíme kolem komunikace spoustu značek a ukazatelů, které nám hlásí mnoho důležitých informací. Stejně tak tomu bylo v menší míře i v minulosti. Akorát, jak se říká, jiná doba, jiný mrav, vypadaly tyto ukazatele kdysi jinak. A mnohé z nich se zachovaly až do dnešní doby. Dva takové máme i v Křelově. Jsou to kilometrovníky vz. 33. Jeden se nachází na začátku obce (na křižovatce ulic Krátká a Křemelná) a druhý na jejím konci (na ulice Květinová naproti rybníka) - tzn. oba na staré císařské silnici do Litovle.

A co to jsou kilometrovníky?

Kilometrovník na dopravní cestě je značka (tabulka, patník či jinak provedený nápis u okraje dopravní cesty), který v určitých rozestupech vyznačuje vzdálenost místa od počátku dopravní cesty, tedy staničení. Kilometrovníky se používají zejména na silnicích vyšší kategorie a dálnicích, na železničních tratích a na těch vnitrozemských vodních cestách, které neslouží jen malým plavidlům. V minulosti se jako kilometrovníky nebo milníky používaly především kamenné patníky, v současné době převažují plechové tabulky nebo tabule, v některých zemích se používají nálepky na plastových směrových nebo obdobných sloupcích. V minulosti se silniční kilometrovníky umísťovaly v rozmezí jednoho či více celých kilometrů, dnes je obvyklý rozestup silničních i železničních kilometrovníků například 0,5 km, 0,2 km, v některých zemích a místech i 0,1 km. V některých zemích se proto nazývají hektometrovníky. Silniční kilometrovníky někdy obsahují i další informace, například směrový ukazatel k nejbližší nouzové hlásce, v některých zemích i číslo a třídu silnice, případně i další parametry, v Nizozemsku například nejvyšší povolenou rychlost.

Současné silniční kilometrovníky mají předepsanou podobu jako dopravní značka, a to v reflexním černooranžovém provedení. Podle původního znění § 2 odst. 3 vyhlášky 104/1997 Sb., kterou se provádí zákon o pozemních komunikacích, se mělo staničení značit kilometrovníky na dálnicích a silnicích I. třídy. Vyhláškou č. 338/2015 Sb. byl s účinností od 31. prosince 2015 celý tento odstavec vypuštěn (jeho číslo dostal přečíslovaný následující odstavec).

Kilometrovníky a zařízení s podobnou funkcí však mají dlouhou historii.

Kamenné sloupy s údaji o vzdálenosti od středu tehdejšího světa jsou známe už z dob starého Říma. Na počátku našeho letopočtu už vroubily všechny důležité cesty, rozbíhající se z věčného města na všechny světové strany.

Vzdálenosti se tenkrát udávaly v mílích (ta římská měla 1477,5 metru) a jejich pojmenování milníky přežilo až do dnešních časů, kdy už sotvakdo ví, co taková míle vlastně obnášela.

Ona také nebyla míle jako míle - například u nás kdysi nejběžnější míle česká měřila 7003 metry, současně s ní ale byly používány i rakouská poštovní míle o délce 7585,936 metru nebo míle slezská o délce 6483 metry.

Někdy, například právě u našich sousedů v Sasku, bývaly vzdálenosti udávány v hodinách jízdy (Wegstunden), což byl, věřte-nevěřte, velice exaktní údaj. Hodina jízdy měřila přesně 4,531 kilometru, dvě hodiny daly jednu saskou míli (9,062 km), která se dělila na 2000 saských prutů (Ruthen) nebo 16 tisíc drážďanských loktů (Dresdner Ellen).

Vzdálenosti se udávaly ve zlomcích, třeba z Oberwiesenthalu do Drážďan to dalo 24 a pět osmin hodiny, no zkuste si to přepočítat...

Pořádek do této džungle přineslo až zavedení decimální metrické soustavy. Na území Rakousko-Uherska, a tedy i v Čechách k němu došlo v roce 1871 a od roku 1876 už byly vzdálenosti na císařských (ergo státních) silnicích a železnicích udávány výhradně v kilometrech.

K završení všech snah o sjednocení a zjednodušení dopravního značení pak u nás došlo až v roce 1933 (výnos ministerstva veřejných prací ze dne 10. listopadu 1933, č. 11 d-225/17-63 151 z r. 1933), kdy byl v celém tehdejší Československu zavedený jednotný typizovaný kilometrovník, definovaný jako čtyřboký hranol o základně 30 x 30 cm, vysoký 100 cm, na vrcholu s čepičkou ve tvaru tupého jehlanu.

Na stranách byly opatřeny výraznými číslicemi udávajícími vzdálenosti v kilometrech od počátku staničení (kilometr nula). Stavěly se na každém kilometru při levé straně silnice (jezdilo se tenkrát vlevo) a k vozovce byly natočeny v úhlu 45° tak, aby číslice byly jasně viditelné z obou směrů. Bývaly pečlivě nabílené s černě zvýrazněnými číslicemi a čepičkou v barvě odpovídající barvě silnice na tehdejších mapách.

S počátkem přestavby a modernizace československé silniční sítě někdy v polovině 60. let začaly tyto populární kameny mizet a dnes je jich méně než toho příslovečného šafránu.

A co říci závěrem? Cesta z Olomouce do Litovle je stará císařská silnice. Je to tedy významný silniční tah směrem na západ. Kilometrovník tak možná nenajdete jenom v Křelově, ale i dál na jejím pokračování. Kdo chce tedy koukat při jízdě autem a hledat kolem silnice tyto památky na dobu první republiky, má možnost.

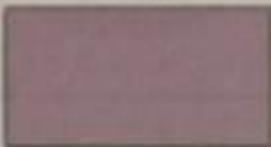

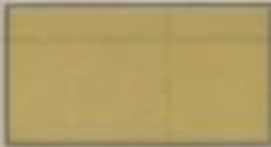
Ing. Mgr. David Řepický

Lit.:

Pavel Jabubec: Znamení dále, památky dopravního značení v Libereckém kraji, 2013.

Barevné značení silnic podle výnosu Ministerstva veřejných prací ze dne
20. 5.1913

P ř e h l e d		
značek silničních na říšských silnicích v království Českém.		
Barva	Hlavní trať	Přípojka
Rumělka 	Chrudimská	
	Mladoboleslavsko- Trutnovská	
	Karlovarská	
	Poděbradsko-Náchodská Poličsko-Pisecká	
Karmin 	Berounsko-Haselbašská	Zákupsko-Chlumská
	Královéhradecko- Jablonská	Poličsko-Pisecká
	Černokostecká	
Pálená síla 	Lovosicko-Kozelská	Litomyšlsko-Jičínsko- Rumburská
	Píseňsko-Rozvodská	Bělá-Kravaře
	Liberecko-Jablonská	
	Liberecko-Novosvětská	
	Zákupsko-Chlumská	
	Žatecká Varnsdorfská	
Modř kobaletová 	Budějovická	
	Pardubická	
	Poděbradsko-Turnovská	
	Rumburská	
	Teplicko-Lounská	

Barva	Hlavní trať	Přípojka
Fialová 	Ústecká Benešovsko-Jihlavská Jeníkovsko-Krucemburská Kostecká Novokolínsko-Žitavská Nepomucko-Přeštická Domažlicko-Třeboňská Veltruská	Stříbrsko-Ašská Varnsdorfská
Světlezelená 	Českobrodsko-Jihlavská Vrchlabská Jáchymovská Chomutovská Litomyšlsko-Jičínsko-Rumburská Lomnicko-Strážsko-Jindřichohradecká Stříbrsko-Žatecká Nýdecká Jindřichohradecká Jilemnická Velvarsko-Teplická Vodňansko-Písecko-Kraslická	Poličsko-Písecká Liberecko-Jablonská
Žlutá chromová 	Horšovo Týnsko-Mariánskolázeňsko-Karlovarská Dobruška-Vimperská Železnorudsko-Teplická Královéhradecko-Čechtická Lánsko-Kamenická Novobydžovská Novokdýňsko-Všerubská Poličsko-Litomyšlská Liberecká Valská	Rumburská Černokostecká Varnsdorfská Pražská

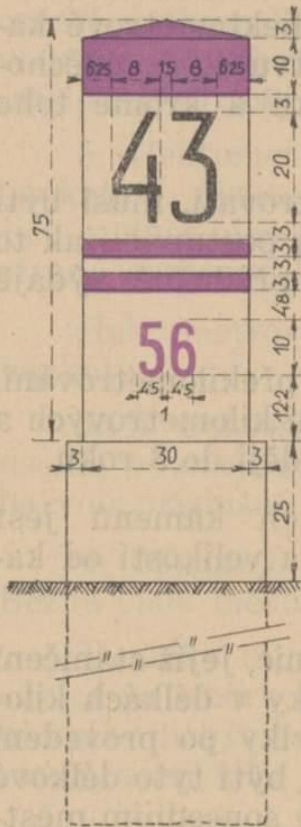
Nákres kilometrovníku podle výnosu Ministerstva veřejných prací
ze dne 10.11.1933 č. 11 d-225/17-63.151 z r. 1933

Tabulka I.

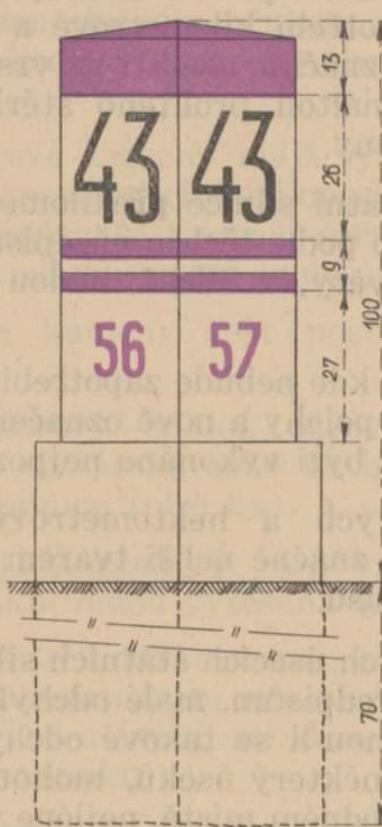
Kilometrové kameny.

Obr. 1.

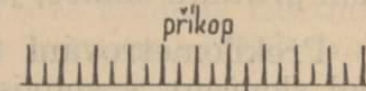
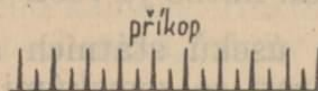
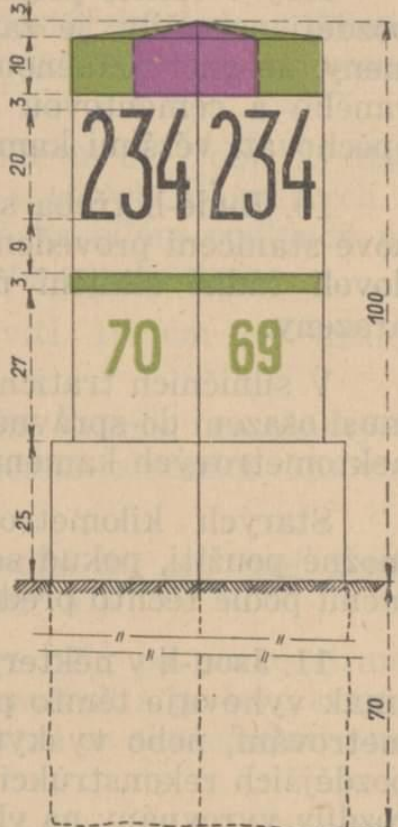
Pohled ve směru A

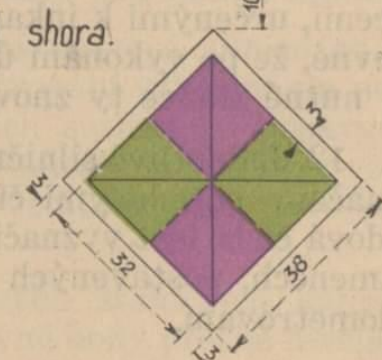
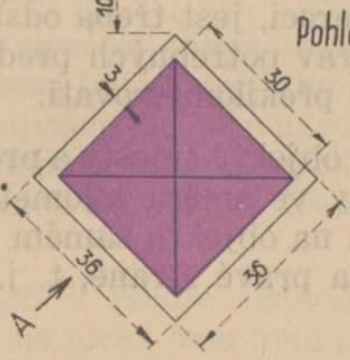
Pohled kolmo k silniční ose

Obr. 1a.

Pohled shora.

MĚŘÍTKO 1:19.

KOTY v cm.

Aktuální fotky kilometrovníků

